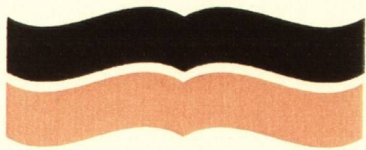

Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de Willebroekse genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw

Vaertlinck *contact*

Op de cover
Drukte aan de sluis van Klein-Willebroek, rond 1900

Tijdschrift van de Willebroekse genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw

Abonnement: 16 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer
Afzonderlijke nummers: 5 euro

ISSN 1782-2785

Secretariaat

p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. 03-886 92 44 | vaertlinck@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE88-0682-3183-1441 | BIC GKCCBEBB

Erkende culturele vereniging Willebroek: culwo83

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Gust Van Auwenis (Voorzitter) | Dendermondsestwg. 204 | B-2830 Willebroek | tel. 03 886 85 54

René Pattyn (Secretaris) | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 92 44

Guido Van Humbeeck (Penningmeester) | Jozef Wautersstraat 125-1 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 04 75

Leon Bernaerts (Bestuurslid) | Eikenstraat 20 | B-2840 Reet | tel. 03-888 21 83

Flor Cools (Bestuurslid) | Vijvershof 2 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 69 98

Gary Mantijs (Bestuurslid) | Groene Laan 38-3B | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 65 26

Jan Peeters (Bestuurslid) | Pullaar 270 | B-2870 Breendonk | tel. 0477-62 69 84

Kevin Polfliet (Bestuurslid) | Jan Blockxlaan 7 | B-2630 Aartselaar | tel. 0484-91 69 84

Silvain Spaepen (Bestuurslid) | Geuzenstraat 17 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 59 75

Eric Van Winghe (Bestuurslid) | Mispelweg 41 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 78 82

Vaertlinck vzw is lid van

Koninklijke Vereniging voor Natuur- & Stedenschoon vzw

Geachte mevrouw,
Geachte heer,

Hij is weer voorbij die mooie zomer
De zomer die begon zo wat in mei

.....

.....

Ja, deze woorden gekoppeld aan de bijhorende muziek hebben meermaals geklonken bij allerhande gelegenheden op het einde van het verlof.

Maar nu is het weer zover, de zomer en het verlof zijn als het ware voor iedereen "voorbijgevlogen".

De herfst staat voor de deur. Nochtans wij durven aannemen dat dit verlof voor u en uw familie ontspanning heeft gebracht, een verpozing in uw dagelijks werk en in de vele beslommeringen die u omringen en dit ondanks de minder fraaie maand augustus.

De kinderen zijn weer klaar om met nieuwe moed het nieuwe schooljaar aan te vatten.

Wij weten dat ouders en eventueel grootouders samen met hun schoolgaande jeugd, klein of groot, de vorige weken fel in de weer zijn geweest om al het nodige schoolgerief en gepaste kledij aan te schaffen ten einde met veel moed, goede voornemens en met optimisme het nieuwe schooljaar aan te vatten.

Wij herhalen het nogmaals: wij hopen dat u van het "groot verlof" hebt kunnen genieten en dat u dat evengoed zult doen van de naderende herfst met zijn pracht aan kleuren.

Immers de natuur is in dit seizoen wondermooi en toont zich telkens weer op zijn mooist. Genieten van de pracht die de natuur ons biedt is ook ontspannend en uiterst interessant om alles om ons heen te bewonderen.

De stilte, de rust en de vrede die van de natuur uitgaan en die ons omringen tijdens een rustige wandeling in de vrije natuur is ook zo ontspannend en stemt ons tot bewondering en dit elk jaar opnieuw.

Laat er ons van genieten.

Geachte mevrouw, geachte heer, ons bestuur van Vaertlinck vzw wenst u en uw familie het allerbeste voor de komende herfst met zijn stille en kleurrijke maanden en dit in de gezellige warmte van onze thuis.

Het bestuur.

Willebroekse schoolmeester-kosters in het Ancien Régime

“Bequaem de costerije te bedienen ende schole te houden”

Deel 1 : De pioniers

De Italiaans-Antwerpse koopman Lodovico Guicciardini (1521-1589) beweerde in 1567 in zijn bekende beschrijving van de lage landen (*Descrittione di tutti i Paesi Bassi*) dat bijna iedereen in onze gewesten kon lezen en schrijven.

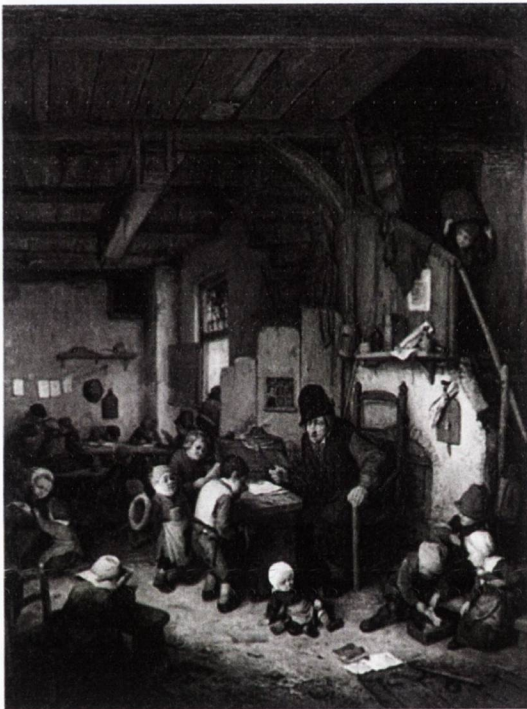
Zijn tijdgenoot Pieter Breugel (ca. 1525 – 1569) was daar lang niet zo zeker van, getuige bovenstaande spotprent uit 1556, met als onderschrift: “*Al reydt den esele ter scholen om leeren, ist enen esele hy en sal gheen peert wederkeeren*”. Ook het wetenschappelijk onderzoek over de scholingsgraad in de 16de en 17de eeuw geeft een ietwat minder rooskleurig beeld. Toch werden in onze regio in de 16de eeuw ernstige inspanningen gedaan om het onderwijs te bevorderen.

De grote promotor was de Kerk. Al tijdens het vierde Concilie van Lateranen (1215) was besloten dat in de parochies scholen moesten worden opgericht. Maar vooral op het Concilie van Trente (1545-1565) en de daaropvolgende plaatselijke Concilies (1570, 1574) en Synodes (1571, 1576) van het pas opgerichte Aartsbisdom Mechelen (1559) werd erop gehamerd dat de pastoors in hun parochies onderwijs moesten organiseren, onder de vorm van dorpscholen of zondagsscholen. Rond

die tijd zouden er in twee op de drie Brabantse parochies zulke scholen zijn geweest.¹ Door de godsdiensttroebelen nam dat aantal tegen het einde van de eeuw af om opnieuw te stijgen in de 17de eeuw.

De vreze Gods

Het oogmerk van die dorpsscholen was vooral godsdienstonderricht. Lezen en schrijven waren daartoe een middel, maar de kinderen moesten op de eerste plaats het Onze Vader leren en het Wees Gegroet, het Symbolum (geloofsbelijdenis), de Zeven Hoofdzonden, de Tien Geboden, de Sacramenten en, zoals het algemeen werd genoemd, 'de vreze Gods': eerbied en ontzag voor God (en Zijn vertegenwoordigers op aarde).

De dorpsschool van Adriaen Van Ostade (1662)

De kwaliteit van het onderwijs was over het algemeen nogal bedenkelijk. Dat had onder meer te maken met de grote klassen, waarin kinderen van alle leeftijden bij elkaar zaten. Er werd dan ook niet klassikaal onderwezen, maar hoofdelijk. De kinderen zaten op bankjes of op de grond en werkten individueel. Ze kregen een opdrachtje: een stukje catechismus lezen, uit het hoofd leren of schrijven; en later werd dat door de *magister* verbeterd. Maar door de grote klassen (tot 100 leerlingen en meer) was er nauwelijks tijd voor die individuele begeleiding. Het lezen en leren ging hardop, met veel geroezemoes en rumoer.

De inkomsten van de schoolmeester waren niet groot. De ouders betaalden een paar stuivers per week of per vak. Het schoolgeld van de arme kinderen werd betaald door de Kerk of de Tafel van de Heilige Geest (voorloper van de 'openbare onderstand' en het OCMW). Schoolplicht was er uiteraard nog niet (pas vanaf 1914) en in de zomer moesten de meeste kinderen helpen op het veld, zodat de meester zijn school zag leeglopen en zijn inkomsten opdrogen. Vandaar ook dat de functie van schoolmeester werd gecombineerd met andere baantjes, zoals dat van koster.

1

Het gaat hier uiteraard om basisscholen. Daarnaast bestonden er al van in de Middeleeuwen kapittelscholen, voortgezette Latijnse scholen en van in 1425 de Leuvense Universiteit. Voor het bredere onderwijshistorische kader in onze regio, zie o.a. Eddy Put, *De cleyne scholen: het volkonderwijs in het hertogdom Brabant tussen katholieke Reformatie en Verlichting* (einde 16de eeuw – 1795), Universitaire Pers Leuven 1990.

Custos ecclesiae

Het woord ‘koster’ is afgeleid van de Latijnse term ‘custos’: deurwachter of bewaker. De ‘custos ecclesiae’² bewaakt de kerk en haar bezittingen. Het ambt van koster is een heel oude functie. Al in het jaar 251 schreef paus Cornelius dat elke kerk een ‘sleuteldrager’ nodig had. Eeuwenlang behoorde het kosterschap tot de zogenaamde ‘lagere wijdingen’. Deze functies werden gezien als een eerste stap naar het priesterschap. Wie die hogere wijding niet ambieerde, mocht nochtans getrouwd zijn (‘clericus conjugatus’). De bedienaars kregen een tonsuur en droegen een habijt. Later bepaalde het concilie van Trente (1545-1563) dat ook leken de functie van koster mochten uitoefenen. De koster droeg zorg voor de kerkelijke ornamenten en gewaden, luidde de klokken, onderhield het uurwerk, assisteerde de pastoor bij de sacramenten (misvieringen, doopsels, huwelijken, berechtingen en begrafenissen), enz. Hij speelde orgel, verzorgde de zang in de kerk en leidde koorknappen op, al werden die muzikale opdrachten soms ook als een extra ‘officie’ beschouwd en door een aparte zangmeester of organist uitgevoerd. De koster kreeg een vaste vergoeding van de kerkmeester (een paar tientallen guldens), had in principe recht op gratis huisvesting en beschikte over een klein cijnsrecht tegenover de parochianen en enkele voordelen in natura (bijvoorbeeld een hoeveelheid rogge per gezin). En daarnaast fungeerden vele kosters dus ook als schoolmeester. Voor de kerkelijke overheid was dat een logische keuze want voor beide ambten was een onberispelijke christelijke levenswandel onontbeerlijk. Niemand mocht als onderwijzer worden aangenomen zonder vooraf terdege ‘gescreend’ te zijn op zijn morele en religieuze kwaliteiten. Kosters werden geacht de facto aan die voorwaarde te voldoen. Maar of ze ook opgeleid en geschikt waren om les te geven, dat is een andere vraag.

Tot het midden van de 17de eeuw was de schoolmeester in kleine dorpen en parochies dus vaak een lagere geestelijke, kapelaan of onderpastoor. Soms was het ook de pastoor zelf die onderwijs gaf. Daarna kwamen er meer en meer leken-schoolmeesters. Die verschuiving verliep parallel met de overgang van traditionele catechismusscholen naar echte volksscholen. De carrières van schoolmeesters werden toen ook langer. Bij de clerici-schoolmeesters was er immers een groot verloop door mutaties en bevorderingen tot pastoor. Voor de leken-onderwijzers daarentegen was het schoolmeesterschap een echt beroep dat ze soms tot zeer hoge leeftijd uitoefenden. Bovendien werd het ambt vaak overgedragen van vader op zoon, zodat er echte dynastieën van schoolmeester-kosters ontstonden. Ook in Willebroek heeft die evolutie zich voorgedaan.

De eerste onderwijzers in Willebroek

Vanaf wanneer er in Willebroek onderwijs werd gegeven is niet bekend. Tot het midden van de 16de eeuw was Willebroek een relatief onbeduidende parochie. Het is lang niet zeker of er in die tijd al een school bestond. Door het graven van de ‘Schipvaart tot Brussel’ (1550-1561) kreeg de gemeente ongetwijfeld een economische boost, maar dat vertaalde zich blijkbaar toch niet meteen in een hoger aantal inwoners. Dat bleef heel de 16de eeuw door schommelen rond 500 à 600. Door de godsdienstoorlog daalde het inwonersaantal tegen het einde van de eeuw zelfs tot ongeveer 400.

Maar op dat moment was er in elk geval al wel een school.

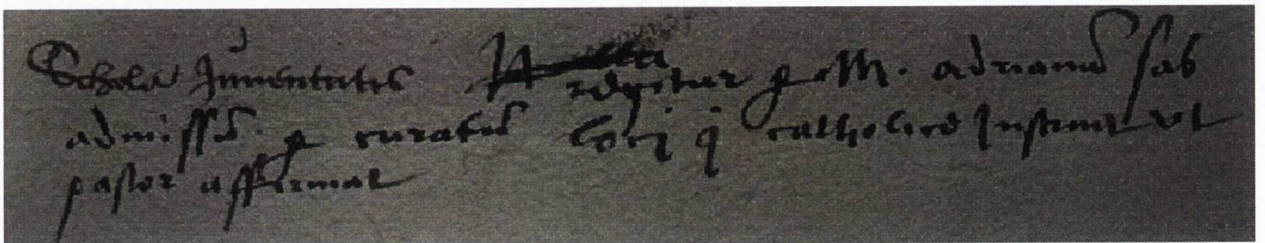
De oudste gegevens over het onderwijs in Willebroek vinden we in de zogenaamde “dekenale visitatieverslagen”. Het Concilie van Trente verplichtte de bisdommen om landdekens aan te stellen, gekozen uit de meest verdienstelijke parochiepastoors van de landdekenij. Die landdekens moesten jaarlijks alle parochies in hun district bezoeken en daarover een verslag schrijven voor de bisschop. In de praktijk gebeurden die bezoeken veel minder frequent, vooral in de 16de eeuw. In die verslagen werd meestal ook vermeld of er al dan niet een school was in de parochie en door wie er werd onderwezen.

De oudste visitatieverslagen over Willebroek dateren uit 1565 en 1567. Landdeken Joannes Rutgeers vermeldt uiteraard de naam van de pastoor (Jacobus Keijnens) en ook die van de koster:

² Ook wel ‘matricularis’ genoemd omdat hij vroeger de lijst van de armen in parochie (de matricula) bijhield.

'clericus conjugatus' Joannes Van de Sande, mogelijk familie van de toenmalige Willebroekse meier Herman Van de Sande. Maar hij zegt er niet bij of er in die jaren ook onderwijs werd gegeven in Willebroek.

Meer duidelijkheid komt er met de verslagen van Paulus Pelsmaker (1574-1577). In 1574 telt de landdekenij Mechelen 46 parochies, van Haasdonk (Hingene) over Puurs tot in Wespelaar en Werchter toe. In 18 daarvan is er zeker een school. Bij de 28 andere parochies wordt expliciet vermeld dat er geen is, of is er geen vermelding. Willebroek is een van de parochies mét een school, net als Puurs en Liezele. Maar in de buurgemeenten Ruisbroek, Tisselt en Blaasveld is er op dat moment (nog) geen. In Willebroek is Petrus Oeyens ondertussen pastoor geworden (van 1571 tot 1587). Joannes Van de Sande is nog altijd koster, maar hij geeft zelf geen les. Dat gebeurt door ene **Adrianus Sas**. Hij is een leek, en dat is eerder uitzonderlijk want op de 18 parochies met een school zijn er 14 waar de pastoor, de kapelaan of de koster voor de klas staan. "*Schola juventutis regitur p(er) m(agistrum) Adrianum Sas, admissum p(er) curatum loci, q(ui) catholice instruit, ut pastor affirmat*", schrijft de landdeken:

In Boom bijvoorbeeld werd het dubbelambt van koster-schoolmeester meer dan drie eeuwen lang door leden van de familie Spillemaeckers uitgeoefend.

Met andere woorden: "De school van de kinderen wordt bestuurd door meester Adrianus Sas, aangesteld door de plaatselijke geestelijke, die de katholieke leer onderwijst, zoals de pastoor bevestigt". Ook in 1575 is het nog steeds het Adriaan Sas die in Willebroek les geeft. Hij is tot nader order de oudst bekende schoolmeester van Willebroek, al weten we verder helemaal niets over de man, behalve dat hij getrouwd was met Elisabeth Puttemans en in 1576 het huis van zijn schoonouders verkocht op de Rijweg.

In 1577 heeft Adrianus Sas er blijkbaar de brui aan gegeven, want dan is er in Willebroek plots geen school meer, luidens het visitatieverslag ('*Schola juventutis nulla est*'). Dat heeft vermoedelijk alles te maken met de onzekere tijden en de strijd tussen de Spaanse en de Staatse troepen in onze streek. Twee jaar later zou een deel van het dorp trouwens geplunderd en platgebrand worden tijdens de "Slag om Groot en Klein Willebroek".

Het eerstvolgende visitatieverslag dateert van 1595. Er is dan opnieuw een school in Willebroek. Deze keer is het de pastoor die ze openhoudt. Of liever de "deservitor" (plaatsvervanger) **Cornelius de Terra**, één van de tijdelijke parochieherders tussen het overlijden van pastoor Petrus Oeyens (1587) en de komst van Rudolphus Muyden (1595).

Luidens het visitatieverslag van landdeken Petrus Bernaerts bestaat er wat twijfel over de rechtgelovigheid van de pastoor. Dat is op zich niet ongewoon in deze woelige religieuze tijden, maar er wordt door de kerkelijke overheid streng op toegezien. De Terra is ook nog om andere redenen een *verdacht sujet*. Hij kan niet van de drank blijven ('*potatione addictus*') en in de parochie wordt wat lacherig, maar toch ook geïrriteerd ('*non sine scandalo*') gefluisterd dat hij het huwelijk van zijn eigen dochter heeft ingezegend ('*celebravit nuptias filie sue*'). Dat het gerucht niet uit de lucht is gegrepen, blijkt uit een akte voor de Willebroekse schepenvank in datzelfde jaar 1595.

De dekenale visitatieverslagen voor onze regio bevinden zich in het Aartsbisschoppelijk Archief te Mechelen. De oudste dateren van 1559, maar niet alle 'reeksen' zijn volledig. De visitatieverslagen zijn gedeeltelijk ontsloten, door Alois Jans, Dekonale Visitaties in het Mechelse 1559-1598 (Licentiaatsverhandeling KU Leuven, 1956), Constant Van de Wiel, Visitatieverslagen van Paulus Pelsmaker (1574-1577), Leuven, 1997; en H. Geets, Het Kerkelijk Leven in de Landsdekenij Mechelen volgens de Visitatieverslagen van Deken Antonius De Mol, 1599-1616 (Licentiaatsverhandeling KU Leuven, 1960)

Daarin vinden we de snoodaard terug onder zijn Nederlandse naam (Cornelis Van Aerden) en er wordt gemeld dat hij in naam van zijn natuurlijke dochter Maria Van Aerden een huis heeft gekocht, achter de kerk.

(3) (Zie *Apers Chris, Schepenbrieven van Willebroek 1549-1636, bewerking 2007, nr 580 dd 08-05-1595*).

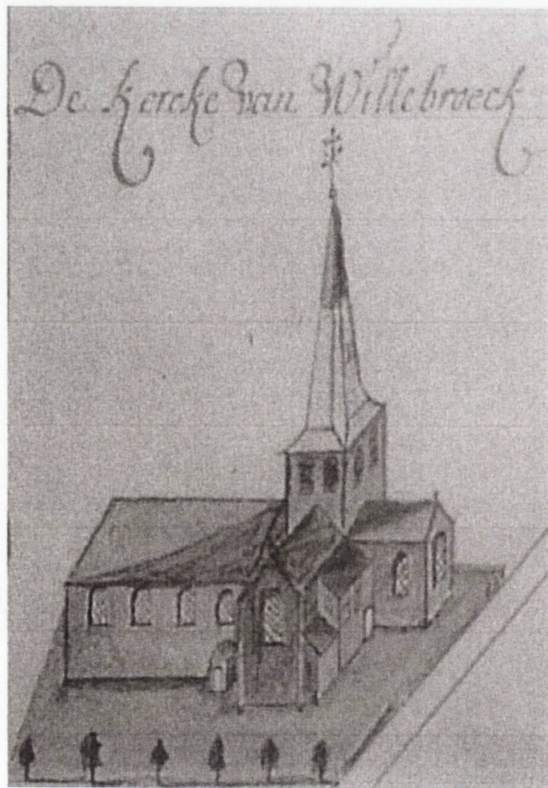
Niet echt een stichtelijk voorbeeld voor de Willebroekse jeugd dus. Landdeken Bernaerts gaat dan ook op controle en onderzoekt de schoolboeken die Van Aerden hanteert.

Die blijken op één na toch allemaal goedgekeurd te zijn door de kerkelijke overheid. Het jaar daarop brengt **Bernaerts** opnieuw een inspectiebezoek aan de school. Er zijn meer dan veertig leerlingen. Ze kunnen hun catechismus uit het hoofd opzeggen en leren op hun beurt aan hun ouders het Symbolum en de Tien Geboden. Een prima schoolrapport dus, ondanks de reputatie van **Van Aerden**.

De volgende decennia is het in Willebroek een komen en gaan van kosters, die al dan niet zelf onderwijs geven. Van 1598 tot 1606 is **Joannes Knoes** koster (*clericus conjugatus*). Eerst, onder pastoor Rudolphus Muyden (1598-1600), houdt hij zelf de school open ('*scholam aperuit cum fructu*'), maar later (vanaf 1601) is het pastoor **Domenicus Schenkelins** die de dorpsjeugd les geeft.

Van 1607 tot 1609 is **Joannes Van der Horst** koster én schoolmeester, functies die hij voordien ook al in Puurs uitoefende (1602-1606). Ook zijn opvolger **Joannes Coemans** (1610-1614) geeft zelf les. Van 1615 tot 1620 is **Christianus Grossiers** de koster. Eerst houdt hij zelf school, maar vanaf 1618 is het kapelaan **Rombout Walschaerts** die voor de klas staat. In 1628 wordt nog ene **Joannes Van Eghem** vermeld als koster-schoolmeester.

Maar pas vanaf 1641 krijgt Willebroek een stabiel en langdurig kosterschap, bediend door **Andries De Backer**. Hij zal bijna 25 jaar (tot 1664 of 1665) koster en schoolmeester blijven(4).

Hij is wellicht een zoon van de uit Blaasveld afkomstige **Arnoult De Backer en Anna Van Baerel** en is zelf getrouwd met **Cornelia Gillis**.

Uit de kerkrekeningen blijkt dat hij in 1645 een gage had van 30 gulden per jaar. In 1653 was dat bedrag gestegen tot 48 gulden. Daarnaast kreeg hij ongetwijfeld nog een aantal extra's (cfr hierboven). Maar die inkomsten volstaan geenszins om de diverse leningen te verklaren die hij volgens de Willebroekse schepenbrieven en notariële akten geregeld toestond aan dorpsgenoten.

Andries De Backer moet dus van huis uit vrij welstellend zijn geweest. Wanneer hij precies overleden is, weten we niet, maar alleszins vóór juni 1665, want dan is er sprake van een proces over de opvolging van "*wijlen Andries De Backer, gewezen koster van Willebroek*". Het gaat om een conflict tussen **baron Jan Helman** en pastoor **Jacobus Van Geenom** over het collatie- of aanstellingsrecht betreffende het kosterschap. Beiden eisen dat recht voor zichzelf op. Uiteindelijk bereiken ze voor notaris Gaspar Bercx een minnelijke schikking op 27 juni 1665:

bij de aanduiding van de volgende koster(s) krijgen baron en pastoor voortaan elk één stem

(In die periode is er ook nog ene Peter La Court, de schrijver van het Guldenboek van de schuttersgilde Sint Nikolaas (1655). La Court noemt zichzelf in dat boek 'Franschen schoolmeester' in Willebroek. Maar verder is over hem niets bekend).

(4) RA Antwerpen (nu te Beveren), OGA Willebroek, Inv. 20, Kerkrekeningen 1641-1669.

En de meier, schepenen en bedesetters samen eveneens één stem, zodat er met een meerderheid van stemmen kan beslist worden.

Het eerste schoolgebouw in Willebroek

Waar werd er in die tijd les gegeven? Een aanduiding daarover vinden we in een document dat vele jaren later werd opgesteld.

In de *Status Parochianum XXVI Districtus Mechliensis ad Occidentem, a die 4 Martii 1732 usque ad finem Anni 1757* ('Staat der XXVI parochies van het district Mechelen-West, vanaf 4 maart 1732 tot het einde van het jaar 1757') geeft landdeken Joannes Franciscus Foppens een overzicht van belangrijke gebeurtenissen en evoluties in de parochies van zijn district, waaronder ook Willebroek.

Zo vermeldt hij dat in 1737 aan de kerk van Willebroek een nieuwe sacristie werd gebouwd (11 op 5 meter) "in loco ubi priusfuit domus ludimagistri ad latus meridionalechori" tzt "op de plaats waar vroeger hethuis van de schoolmeester stond, aan de zuidkant van het koor".

Met andere woorden: het huis van de schoolmeester was tegen de kerk aangebouwd. Het gebouw werd hem door de (kerkelijke) overheid ter beschikking gesteld. In 1737 werd het schoolgebouw niet meer als dusdanig gebruikt omdat de schoolmeester-koster op dat moment (vanaf 1712) in zijn eigen huis les gaf (maar daarover meer in een volgend deel van deze artikelenreeks). Op de afbeelding van de kerk hierboven (uit de kaartatlas van de abdij van Ter Kameren, 1718) staat naast de kruisbeuk, aan de zuidkant van de toren en het koor een bijgebouwtje. Mogelijk is dat effectief het huis van de schoolmeester. De lessen werden wellicht ook daar gegeven, of in (een gedeelte van) de kerk, zoals dat wel vaker gebeurde. In tijden waarin de schoolmeester ook de koster was, deed het huis uiteraard ook dienst als kosterswoning.

De kosterfamilie Walthuysen-Nicasius

In 1666 werd Andries De Backer als koster opgevolgd door kapelaan **Jan Walthuysen**. Hij was vermoedelijk afkomstig uit Rupelmonde. Of hij ook schoolmeester was, is niet zeker; zijn schoonbroer en opvolger **Jan Nicasius** combineerde die twee functies alleszins wel. Jan Nicasius was getrouwd met Anna Walthuysen, de zus van de kapelaan. Jan Nicasius (ook Nicaesen en Nicasy) kwam uit een geslacht van schoolmeester-kosters. Hij werd op 13 juli 1642 geboren in Mariekerke, als zoon van Jan Nicasius sr. en Joanna Ivens. Jan sr. was van 1642 tot 1668 koster in Mariekerke en daarna in Hombeek. De broer van Jan Nicasius jr., Joos, was koster in Buggenhout, net als zijn zoon Joos II; en diens zoon, Joos III, was later dan weer koster in Blaasveld.⁵

5) - RA Antwerpen, OGA Willebroek, Inv. 22, *Stukken rakende de kerk, 1660-1752*
- Het document werd ontsloten en besproken door Geert Segers in het Jaarboek 1993-1994 van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant, pp. 76-86
- Behets Paul, *Kerkgeschiedenis van Hombeek*, via www.dewarevrienden.net (toegang 24.11.2009)
Jan Nicasius jr. was vanaf 1679 koster-schoolmeester in Willebroek. Hij verdiende volgens de kerkrekeningen 57 gulden per jaar. Op 6 april 1684 ligt hij ziek te bed en maakt hij zijn testament op. Korte tijd later moet hij overleden zijn, want op 2 juni 1684 wordt al een opvolger aangeduid. Dat was het begin van een hele historie, maar daarover meer in het volgende deel van deze reeks.

(Wordt vervolgd)

Paul De Borger

Wat een boerderij en een brouwerij samen te bieden hebben

Openbare verkoop van MEUBELEN, 6 schoone melkkoeien, 3 kalveren, 1 goed werkpeerd van 8 jaren

Herbergiers- en landbouwers-gerieven, hoeikar, stortkar, bierkar, beerbak en den HALEM eener Brouwery

Binnen de gemeente Blaesveld

De Notaris DE KEERSMAECKER te Mechelen zal op dynsdag 26 mei 1857, ten 9 uren voormiddag openbaer verkoopen ter herberg genaemd "den Rooden Leeuw", bewoond door de kinderen Boelpaep, achter de kerk in 't dorp van Blaesvelt : alle de mobiliare effecten, bestaende in stoelen, tafels, commodens, schappraeien, kleerkassen en kuipen, een schoon crucifix met berg in palmhout, Vanbeveren, beddebakken en beddegoederen, pluimen bedden en matrassen, tin en koperwerk, zooals ketels, marmitten, schotels, enz. tellooren, porcelyne serviesen, enz. herbergiers gerieven, zoo als liters, halve liters, glazen, caraffen enz.

Akkerbouw-gerieven, ploegen, eegen, 2 wellen, graenwin, vlegels, zeisens, 2 dorszylen, boterstan, 3 melkkuipen, tylen, 3 schoone lanteernen, 3 schoone arduine bakken, kruiwagens, beervaten, graenzakken, 2 draegberrens, knap, 3 schoone yzere balansen met schalen en gewigten, houten en yzere ryven, schuppen, rieken, mesthaken, leeders, trappen, 9 drinkkuipen en 7 eemers, 1 hoeikar, 1 stortkar, 1 bierkar en beerbak met koperen schepper, party mest, rogge, tarwe, gersten en haveren strooi, verdeeld in koopen; party eiken en andere planken en menigvuldig brandhout; zes schoone melkkoeien en 3 kalveren; 1 goed en ster werkpeerd oud circa 8 jaren.

Bovendien, indien de koper van het huis denzelven op 11 mei aenstaende ten laetste niet overneemt, geheel den staenden en vliegende Halem der brouwery; twee schoone keetels, waarvan eenen gansch nieuw, 4 groote kuipen, koelbakken, ondervaten, menigte groote stukken van ca 5 tonnen, vele bordeaux-stukken, 300 ledige tonnen, 50 halve tonnen en vierendeelen, 15 schoone eike lange en korte stellingen met piketten of blokken, 3 bierboomen, 4 kopere akers en eenen koperen jager, 2 kopere pompen met schoone yzere ketens, 3 schoon nieuw gewaterde karberrens, 3 heishoofden met hun zeel-getuig en alle andere voorwerpen in goeden staet, dienende tot exploitatie der brouwery, en te lang om te melden.

Nota, De koeien, kalveren en het peerd zullen op voormelden dag des middags precies verkogt worden.

De notaris plaatste bij dezelfde aangelegenheid ook een annonce in de krant die luidde als volgt :

Patrimonieele schoone
BIERBROUWERY
met
HUZING, SCHUER, KELDERS
EN EENE PARTY HOFLAND,

Gestaen en gelegen te Blaesvelt, ALDAER TE KOOP.

De notaris zal ten huize en herberg, zynde den eersten koop hier onder beschreven binnen Blaesvelt openbaer met winst en verdieren verkoopen de volgende goederen :

Lot 1. – Eene welgebouwde en welgekalandeerde BIERBROUWERY en een schoon en groot HUIS, zynde nu eene herberg, gestaen te Blaesvelt, tegen het dorp, achter de kerk, met de erve, hof en land daeraen, groot in 't geheel 21 aren 51 cent., aenpaelende 1° de gemeente-straet, 2° Joachim Desmet, L. Vandoorslaer en J. Defère, 3° M. Dejonghe en 4° lot 2.

Ingemynd voor frs 2625 verd. 200

Lot 2. – Een GEBOUW in goeden staet, dienende en gedisponeert voor moutery en stallingen, met hofland daeraen, gestaen en gelegen nevens voorgaende koop, groot in 't geheel 15 aren 79 cent. Aenpaelende 1° de gemeente-straet, 2° lot 1, 3° M. Dejonghe en 4° lot 3.

Ingemynd voor frs 1650 verd. 130

Lot 3. – Een schoon en goed BATIMENT, nu uitmakende de schuer en twee beste kelderingen met de erve en hofland er aen gelegen, samen groot 20 aren 9 cent., aenpaelende 1° de gemeente-straet, 2° lot 2 met gemeinen weg, 3° M. Dejongh en 4° L. Vandoorslaer, P.J. Smets en E. Wilms.

Ingemynd voor frs 2100 verd. 110

De definitieve verkooping op maendag 11 mei ten 3 uren na middag, ter herberg uitmakende lot 1 voormeld.

Publicatie in "Mechelsch Berigt"

door G. Van Auwenis

12de jaargang nr 19 – zondag 10-5-1857

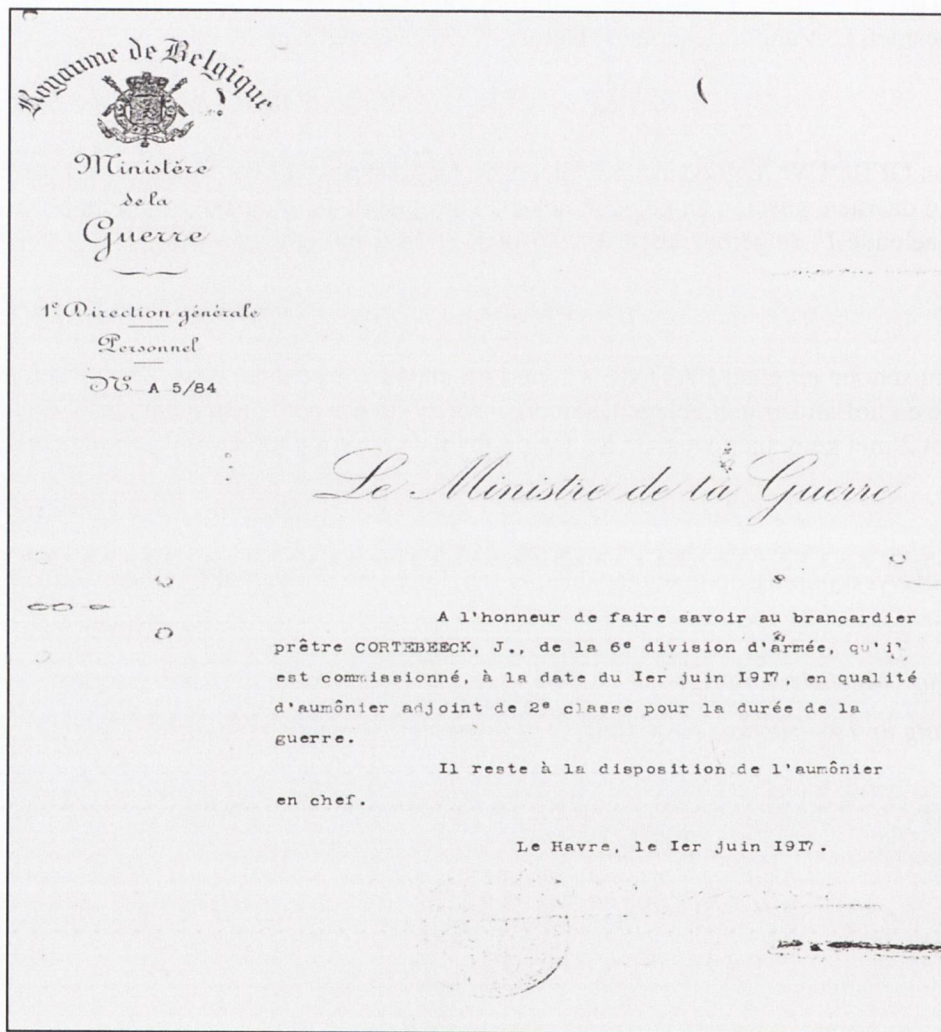
Blaesveld : Omgeving kerk in vroegere tijden

Een missionaris in “De Grote Oorlog” 1914-1918

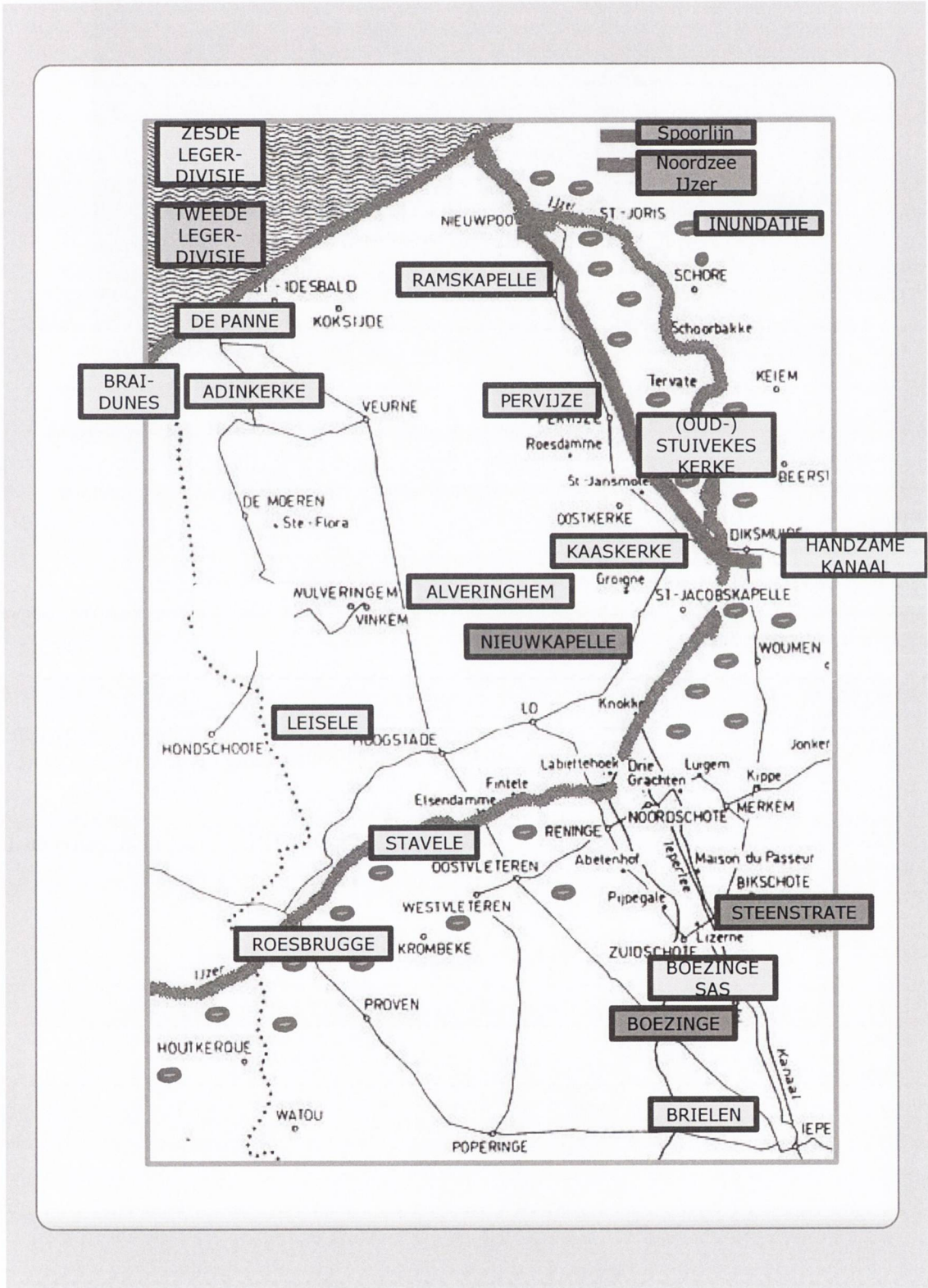
Een volk en familie Cortebееck op de vlucht

Pater Jan Cortebееck sr

(Vervolg door Guy Corteneeck)

Frontkaart van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek, waarbij de plaatsen zijn aangeduid waar de tweede en zesde legerdivisie, waartoe Brancardier-Aalmoezenier Jan Cortebeek sr behoorde, actief was.

Eretekens

De bovenstaande foto is genomen in december 1918, op het einde van de oorlog. In de groepsfoto zien we o.a. Pater Caudron uit Mechelen, die Jan ook in zijn missie-opdracht steeds zal ontmoeten.

In de uitvergroting van Jan sr zien we dat hij op zijn linkermouw vier frontstrepen draagt. In de militaire geschriften is hier veel onduidelijkheid over, en schrijft men over twee, drie en vier frontstrepen. Deze foto bevestigt de laatste stelling, die te vinden is in de dokumenten van de Oudstrijdersvereniging.

Tevens draagt hij links boven op zijn uniform een kleine streep van drie cm lang en één cm breed.

Dit is een "dagelijkse" vervanging van zijn eerste medaille. Dit was iets praktischer. De andere medailles zijn later toegekend, zoals we verder kunnen lezen.

Frontstrepen

Zoals boven na de foto aangegeven, had Jan vier frontstrepen, zoals men kan zien op de mouw, en bevestigd is in de dokumenten van de Strijdersbond, ondanks de vermelding op de rode vuurkaart van twee frontstrepen (zie volgende blz.). Maar in het militair dossier lezen we de volgende elementen:

"A obtenir deux chevrons de front par application de la loi du 25 août 1919. Ordre de division du 15 décembre 1922."

In andere geschriften lezen we over drie frontstrepen

Eerste op 04/08/1915

Tweede op 04/02/1916

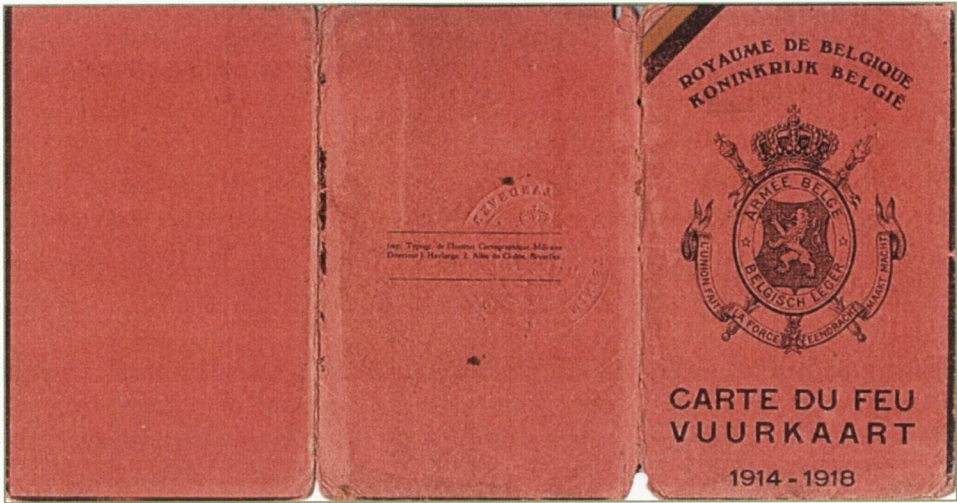
Derde op 04/08/1916

In dokumenten van de Nationale Strijdersbond schrijft men over 4 frontstrepen.

Vuurkaartmedaille

Dit is de **rode vuurkaart**, die elke deelnemer aan de oorlog kreeg. Daar stond het verhaal op van betrokkene, over zijn divisies waar hij bij ingedeeld was, en welke erkenningen betrokkene eventueel had verdiend. Maar zoals al aangegeven, zijn niet alle gegevens korrekt (aantal frontstrepen). Deze kaart was van belang voor allerlei vergoedingen en pensioen als oorlogsveteraan.

Overwinningsmedaille

Médaille de la Victoire, le 11 août 1919 werd ook opgespeld aan JAN sr

UIT HET NOTARIAAT

Het notariaat onthult soms interessante aanduidingen in verband met de gewoonten van onze voorouders. Hoe gedroegen ze zich op zedelijk gebied? Schaamden ze zich voor seks? Wat werd er gedoogd? Deden ze "het" enkel thuis of reden ze openlijk een scheve schaats? Waren ze beschaafd in de omgang, zacht, respectvol of ruw en schaamteloos? Hier enkele tijdgebonden voorbeelden.

Op 17 december 1720 was Tobias Boelmans, 59-jarige Mechelaar bij notaris J.B. Claessens³ te Mechelen om er getuigenis af te leggen, eventueel zelfs onder eed. Hiertoe was hij verzocht door Lauwerijs vander Elst.

“Kussende ende leckende...”

De voorbije zomer was Tobias verschillende keren in de herbergen “de Tinnepot”⁴ in de O.L.V. straat en “het Lammeken”⁵ een pot gaan pakken en moest in opdracht van Cornelis Nuttinckx de vrouw van Lauerijs gaan roepen. Hij deed dat. Toen zag hij bij terugkeer dat “nuttinckx haer met lieffde was ontfangende kussende ende leckende mede haer voelende naer de borsten ende buijck boven haer rocken”. Nuttinckx heeft haar dus warm onthaald, maar bleef nog redelijk zedig want ’t was nog boven haar rokken. Soms vroegen ze Tobias, de pottenkijker, weg te gaan en deden de deur achter hem toe. Het gebeurde dat ze “alsoo onder bijden verbleven langen tijt jae meer dan 2. oft drij uren”. Ze maakten er blijkbaar wel hun werk van en namen de nodige tijd. Bleven ze toen nog zedig? Geduld is een schone deugd dacht Tobias en bleef lang genoeg wachten om alles vast te stellen. Binnen of buiten het Lammeken? Met of zonder pot?

Weggestuurd voor ”een schorfte commissie”

Een andere keer gebeurde het dat Cornelis, die in “het Lammeken” woonde, en de vrouw van Lauerijs daar samen waren. Tobias had weer grote dorst maar werd door hen uitgezonden “tot het doen van eene schorfte commissie”. Bij zijn terugkomst en “cloppende aende camer dore in den huijse” deed vrouw vander Elst open. Hij “vont haer staen sonder voorschoot ende den geseijden nuttinckx liggen op het Bedde”. Toen Tobias haar vroeg waarom zij haar voorschoot afgedaan had antwoordde ze “om den selven niet te vercroken”.

“... samen sijn boven gegaen ende aldaer langen tijt verbleven”

Ook Jan Baptist De Groodt, oud 53 jaar, gewezen knecht van Cornelis Nuttinckx werd gevraagd te getuigen. Hij verklaarde “waerachtich te wesen dat hij menige rijsen heeft moeten halen ofte roepen par ordre van sijn meester tsijnen huijse de geseijde huijsvrouwe van ditto vander Elst”. Samen zijn die ook naar boven gegaan “ende daer langen tijt verbleven, selft dat sij aldaer dickwils den cost heeft gebracht”. Van zijn meester moest hij “den cost” soms ook “draegen ten huijse vande geseijde huijsvrouwe”.

Verder bevestigde hij de verklaring van Boelmans “waerachtich te wesen geschiet te sijn in de geseijde herberge”. Hij wist er alles van want hij had haar zelf verschillende malen geroepen. Wat Boelmans vertelde had ook hij, Jan Baptist, meermaals gehoord en gezien. Getuigen bij deze verklaringen waren Jan de Kerter en Ambrosius van Lijders.

Een ander verhaal vernemen we in een akte van dezelfde Notaris Claessens⁶ te Mechelen van 07/07/1721. Een zekere Catharina Theresia Velcker, 54 jaar oud, komt samen met Catharina Taverniers, ongeveer 40 jaar, getuigenis afleggen onder eed zonder daartoe door iemand overreed

³ SAM, Not. Claessens J.B., nr.426, 17/12.1720.

⁴ Ad. Reydams, *Mechelen de namen en de korte geschiedenis der huizen*, J.Stevens – Mechelen, 1980, p.121.

⁵ Idem, p. 46, 61 en 121: “Het lammeken” wordt gelocaliseerd in de Bruul, de Geitestraat en de Hoogstraat. Waar het verhaal zich juist afspeelt is niet exact te bepalen.

⁶ SAM, Not. Claessens J.B., nr. 427, 07/07/1721.

of overhaald te zijn. Wel deden ze dat op verzoek van de pastoor van Blaasveld. Simon Nicolaas Van Roy uit Rotselaar bekleedde toen dat ambt⁷.

Een “vuijlen fiel”

Op 17 juni 1721 waren ze omtrent twee uur in de namiddag naar het klooster van de paters Capucijnen⁸ te Mechelen gegaan. Ze wilden pater Emanuel spreken. In “het spreekhuijs” daar zat ook de pastoor van Blaasveld. Even later zagen ze “innecomen aen het Heck ofte dore van het selve spreekhuijs den promotor De Haes”. Deze sprak de pastoor niet al te vriendelijk aan met volgende woorden: “wel hoe gijen vuijlen fiel sitte gij daer noch, ist geenen tijdt om accoort te comen maecken”. Over iets leek er dus meningsverschil te zijn tussen De Haes en de Pastoor. Wat juist wordt niet verteld.

“niet beschaemt”

Catharina Theresia was door die onbehouwen, grove uitspraak van De Haes ten zeerste in haar wiek geschoten en reageerde prompt “off hij (De Haes) niet beschaemt en was eenen prister Godts op dusdanighe maniere aen te spreken”. Haar interventie bracht De Haes niet van zijn stuk en hij volhardde in zijn mening want “het is eenen fiel ende eenen schelm”. Nog meerdere “inverieuse⁹ ende ongeoorlooffde woorden” had hij ten beste “hem pastoor uijtlaggende”.

“met stocken van daer geslagen”

De pastoor van Blaasveld was ten zeerste verwonderd “dusdanige insolentie¹⁰ te sien ende te hooren” maar reageerde toch in dezelfde stijl “hem seggende dat hij meriteerde¹¹ met stocken van daer geslagen te worden”

De twee dames verklaarden dat ze verder de pastoor geen woord over “sijne Eminentie” hoorden zeggen. Ook wees hij niet “op oft naer sijne poorte”. Daarop is hij “geschijden ende hem geretireert¹² sonder daer naer iet voordere van gehoort ofte gesien te hebben”. Getuigen bij het opmaken van de verklaring waren Jan Livens en Franciscus de Grootd.

**’t Waren vroeger ook niet altijd onschuldige lammekens!
Maar wel vrouwen en mannen met pit!**

door Leon Bernaerts

⁷ Freddie Moeremans, *Blaasveld mijn dorp*, Baeté – Puurs, 1978, p. 118.

⁸ Volgens Ad. Reydam, op. cit., p. 66 gelegen in de Ganzendries, vroeger Refugie van Leliëndael, afgebroken in 1798. Meer details bij H. Installé, *Historische stedenatlas van Mechelen II*, p.111.

⁹ onware

¹⁰ onbeschaamdheid

¹¹ verdiende

¹² Hij is weggegaan, heeft zich teruggetrokken.

LA CATASTROPHE DU BATEAU "LOUISE" (Canal de l'Allée Verte à Bruxelles)

Onze vaart heeft in haar lange geschiedenis perioden van welvaart, economische recessie, oorlogen, maar ook veel, en bijna steeds onbekend gebleven of vergeten, menselijke drama's meegemaakt. We vonden per toeval één van deze menselijke drama's terug in **L'Illustration Européenne** uit 1887-onder de titel : **La catastrophe du bateau "Louise" (canal de l'Allée-Verte) à Bruxelles**

Deze "catastrofe", zoals de schrijver van dienst dit ongeval noemt, deed zich voor aan een van de oevers van de Groene Laan, net buiten het centrum van Brussel en destijds de wandelplaats bij uitstek voor de inwoners. Van daar vertrokken ook diverse "bateaux-mouche" naar bestemmingen op de vaart, meestal was dat een bepaalde afspanning(en), of naar de Drie Fonteynen, of Verbrande Brug waar dan een namiddag verpoosd werd, alvorens terug te varen naar de stad. Spijtig, maar tot hier toe, hebben we de plaats van bestemming "Venise" niet kunnen achterhalen.

Een bateau-mouche (afbeelding rond 1900) afgemeerd op de Willebroekse vaart aan de Groene Laan te Brussel.

Ongeveer op de plaats waar het ongeval zich moet voorgedaan hebben.

Bijgevoegd vindt u een vertaalde copie van bedoeld artikel, en de toenmalige gravure, zoals u kunt lezen was de journalist niet vies van een woordgebruik, dat we nu onder de noemer "sensatiepers" zouden rangschikken.

De ontploffing van een boot te Brussel (1887)

Op zondag 7 juli om 5 uur in de namiddag weerklonk een verschrikkelijk geluid over het kanaal aan de Groene Laan te Brussel. De plezierboot "Louise" die de passagiersdienst voor "Venetië" verzorgde, ontplofte en doodde drie personen terwijl twee anderen zwaar werden gekwetst.

Deze "bateau mouche" was eigendom van dhr. Sa, een arbeider uit de Groenstraat, wiens twee zonen, Pierre en Jean, respectievelijk 26 en 22 jaar, gedood werden in het ongeluk.

De dag na het ongeluk zag men nog, in de takken van de bomen die de oeverkant garnieren, veel overschotten van kleding, en zelfs, vreselijke zaak, stukken van menselijke huid.

Op de oever, op de plaats waren de lichamen van de slachtoffers waren geprojecteerd door de kracht van de ontploffing waren nog grote plekken bloed.

De politie heeft deze droevige resten van het ongeval laten verwijderen

La catastrophe du bateau « Louise » (canal de l'Allée-Verte) à Bruxelles

E. Van Winghe

FAMILIEVORSERS EN STAMBOEKSAMENSTELLERS OPGELET !!!

Bij opzoekingen in allerlei archieven, gemeente- en parochieregisters stoot men soms op problemen die schijnbaar niet opgelost geraken en “dode punten” veroorzaken in de opzoekingen.

In sommige gevallen geraakt men op het eerste zicht niet verder, vandaar het zogezegde “dode punt”.

Dit kan de wijten zijn aan het verdwijnen van documenten door brand, diefstal, achtereenvolgende overstromingen en beschadiging door oorlogen, vandalisme, enz.

Maar ... vergissingen allerhande werden er in het verleden gemaakt zowel in de “parochieregisters” als in de “registers van de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters”, deels te wijten aan slordigheid, onkunde, aan vergetelheid of het vrijwillig achterhouden van gegevens zoals het niet aangeven van een geboorte zoals dit meer gebeurde tijdens de Frans bezetting van 1792 tot 1815 ten gevolge van de Franse Revolutie.

Eén goede raad! Geef het niet te vlug op!

Wij halen voor u een duidelijk voorbeeld aan uit de werkelijkheid (vastgesteld in Willebroek) van wat er kan gebeuren als men een geboorte vergeet in te schrijven in de daartoe bestaande registers.

Wij nemen hier het geval van de gezusters **DE MOOR** uit Willebroek.

Het officiële document dat wij hieronder uittypen dateert van mei 1827.

WILLEM

**Bij de gratie Gods, koning der Nederlanden, prins van Oranje Nassau,
groot hertog van Luxemburg, enz. enz. enz.**

Aen alle de genen die deze letteren zullen zien, salut;

De regtbank van eersten aenleg zitting houdende te Mechelen, hoofdplaets van het arrondissement Mechelen, provincie Antwerpen heeft verleend het volgende vonnis

In zaek,

Van Anna Maria DEMOOR ende Joanna Catharina DEMOOR byde dienstboden gehuysvest binnen de gemeente Willebroeck eyschersen tot rectificatie, vertegenwoordigd door meester DE PAUW, advokaet en avoué, gepatenteerd voor agttienhonderd zes en twintig den negentienden Juny laest, numero elf honderd agt en zeventig door de regering Mechelen.

By rekwest in date van den vierden dezer loopende maend mey hebben de eyschersen vertoond, dat zy wettige dogters zyn van Joannes Baptista DEMOOR zonder beroep gehuysvest te Willebroeck en van wylen Barbara MEULDERS.

Dat zy te Willebroeck geboren zyn te weten, Anna Maria DEMOOR den negentienden Juny agt-tienhonderd een en Joanna Catharina DEMOOR den negenentwintigsten april agttienhonderd dry.

Qualificerend voor regel van vijf en veertig jaren
Mechelen den tienden maie 1800 teken en zegeling
H. P. 111111

Willem

by de gracie gods, Koning der
nederlanden, prins van Oranje
nassau groot hertog van Saxe-
emburg, &c. &c. &c.

Aen alle de genen die deze
brieven zullen zien, salut;

De rechtbank van eerster
aenleg zitting houdende te
Mechelen, hoofplaats van
het arrondissement Mechelen
provincie antwerpen heeft
waarend het volgende dennis

In zack,

van anna maria

Demoor ende Joanna

Catharina Demoor

by de dien steden

Dat hunne geboortens akten niet zyn ingeschreven geweest in de registers van den burgerlyken stand der zelve gemeente Willebroeck.

Om dit versuym te herstellen concluderen de eyschersen dat het de regtbank gelieve te bevelen aen den ambtenaer van den burgerlyken stand der zelve gemeente Willebroeck de geboortens akten der eyschersen te schryven in de registers van gemelden burgerlyke stand als wettige dochters van hunne bovengemelde ouders en geboren zoo als hiervoren is gezegd en van al het bovenstaende gewag te maken waer en alzoo des behoort gelykvormig aen de wet.

En aengezien de behoefteghyde der eysschersen te bevelen dat het in te gevene vonnis hun gratis en zonder kosten zal worden afgeleverd.

Dit rekwest wierd by bevel van de heer President aen den heer officier des Konings gecommuniqueerd.

De zaak zynde te rol gebragt en geroepen in de zitting van heden vyfden mey agttienhonderd zevenentwintig, gaf Meester De Pauw voorlezing van gemelde rekwest en verzogt de toewijzing der conclusien daer in vervat.

De getuygen wierden gehoord ende belang hebbende partyen verklaerden in de vraeg van de eyschersen toe te stemmen.

Den heer President dede rapport en den heer Vervloet, substituut officier des Konings gaf voordeelige conclusien aen de vraeg.

De regtbank, naer te hebben beraeden, sprak aenstonds uyt het volgende vonnis.

Overwegende dat het blykt uyt de verklaringen der getuygen ende bygebrachte stukken dat Anna Maria DEMOOR en Joanna Catharina DEMOOR, wettige dochters van Joannes Baptista DEMOOR en van de overledene Barbara MEULDERS inde gemeente Willebroeck geboren zyn, de eerste, den negentienden Juny agttienhonderd een en de tweede, den negenentwintigsten april agttienhonderdry.

Overwegende dat het bewezen is door een certificaat verleend door den ambtenaar van den burgerlyken stand der gemeente Willebroeck dat de geboortensakten der eyschersen aldaer in de registers van den burgerlyken stand niet geschreven zyn.

Overwegende dat een extract uyt het register der houwelyksakten der gemeente Blaesveld doet blyken dat de genoemde Joannes Baptista DEMOOR en Barbara MEULDERS aldaer den zevensten meert zeventienhonderd vijfenneentwintig in houwelyk zyn getreden.

Overwegende dat den genoemden Joannes Baptista DEMOOR, vader en Elisabeth DEMOOR, zuster der eyschersen, hebben verklaerd in des zelfs conclusien toe te stemmen.

Gezien het Certificaet verleend den vierentwintigsten april laest door den heer burgemeester der gemeente Willebroeck bewyzende dat de eyschersen behoefteghyde zyn.

Gezien het Koninklyk besluit van zesentwintig mey agttienhonderd vier en twintig.

Gehoord den heer President in zyn rapport en den heer Vervloet, substituut officier des Konings, in zyne conclusien en des zelfs advies.

De regtbank verklaert dat Anna Maria DEMOOR en Joanna Catharina DE MOOR wettige dogters van Joannes Baptista DEMOOR en van de overledene Barbara MEULDERS in de gemeente Willebroeck geboren zyn, de eerste, den negentienden Juny agttienhonderd een en de tweede, den negenentwintigsten april agttienhonderd dry.

Beveelt aen den ambtenaer van den burgerlyken stand der gemeente Willebroeck de geboortens akten der eyschersen op te stellen ende zelve, met het tegenwoordig vonnis, te schryven in de loopende registers van den burgerlyken stand en daer van melding te maken op den kant der bladzyden der registers en vervolgens de datums wanneer deze akten zouden moeten ingeschreven geweest zyn.

Beveelt dat het tegenwoordig vonnis gratis zal worden geregistreerd en afgeleverd zonder kosten.

Gedaen en uytgesproken in de openbare zitting der regtbank van eersten aanleg te Mechelen den vyfden mey agttienhonderd zeven en twintig; tegenwoordig de heeren J. Dellafaille, president, ridder der orde van den nederlandschen leeuw en J. De Prelle en J.A. Diercsens, regters, Vervloet, substituut officier des Konings en J. Tondeur, griffier.

Op de minuut waren geteekend, J. Dellafaille, prest. en J. Tondeur, Griff.

Gebieden en beveelen aen alle deurwaarders hier toe aenzogt, het voorstaende vonnis in uytvoering te stellen aen onze procureurs generael en aen onze officieren by de regtbanken van eerste aanleg daer aen de hand te houden en aen alle bevelhebbers en officieren van Openbare magt daertoe sterke hand te leenen wanneer zy tot dies wettelyk zullen worden aenzogt.

In teeken der waerheyt hebben wy griffier der zelve regtbank het tegenwoordig afschrift onderteekend.

Voor gelykvormig Afschrift,
J. Tondeur
Griff.

Gratis geregistreerd te Mechelen den tienden mei 1800 zevenentwintig Deel 37 bld. 45 vak 4 en 5

BESLUIT.
NUTTIG VOOR ALLE FAMILIEVORSERS EN
STAMBOEKSAMENSTELLERS.

Mocht u nu gaan zoeken in de registers van de burgerlijke stand van Willebroek in de jaren 1801 en 1803 dan zult u daar deze geboorten niet terugvinden.

Het geheel is vrij onduidelijk!

U zal dan verplicht zijn een twintigtal bladzijden verder te gaan zoeken en goed in het oog te houden wat er in de linker- of rechter bladrand vermeld is (doorgaans in het rood).

In bovenvermeld geval zal u in het register van de burgerlijke stand van Willebroek deze geboorteakten terugvinden op de datum van de beslissing van de rechtbank, d.w.z. op blz. 33 en 34 onder de akten 54 en 55 op datum van 18 mei 1827 terwijl beide kinderen respectievelijk geboren werden op 19 juni 1801 en 29 april 1803.

Uit het gemeente archief van Willebroek

- de registers van de burgerlijke stand van de gemeente Willebroek

- uittreksel uit het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen van 5 mei 1827

door G. Van Auwenis

WEDERDIGTING DER DOORBRAEKE AAN HET HELLEGATVEER

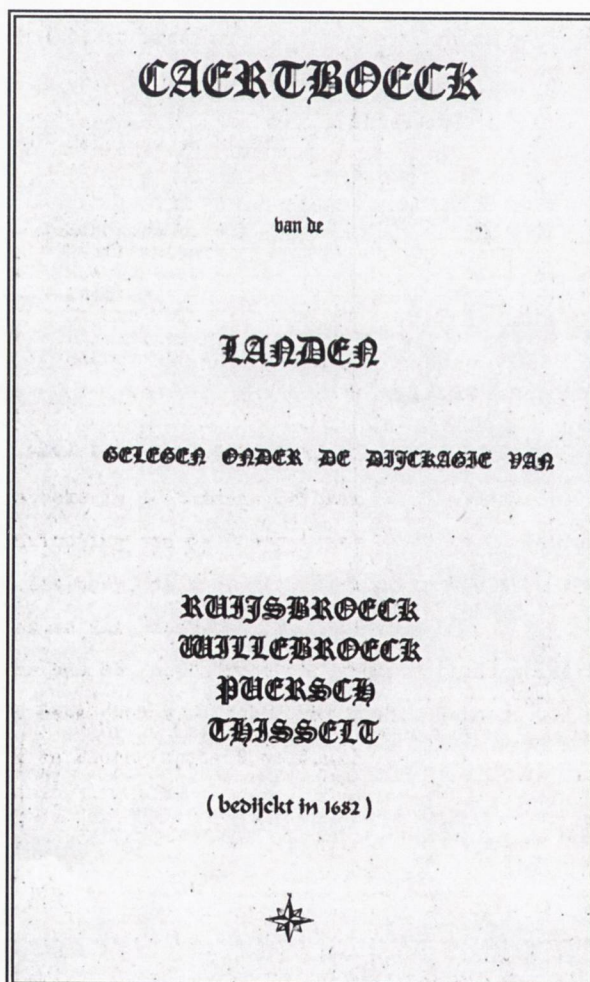
Herstellen van de dijkbreuken – 1820

De dijkbreuken die zich toen voordeden hadden grote gevolgen voor de lager gelegen gebieden ook polders genaamd. De herstellingen liepen niet van een leien dakje, er was immers veel geld nodig. Bovendien diende het onderhoud zonder ophouden te gebeuren.

Er werd een lening aangegaan van 80.000 Nederlandse Gulden die samen met de intrest diende terugbetaald te worden over een periode van 20 jaar. De terugbetalingen gebeurden in jaarlijkse aflossingen van 1/20 van het kapitaal + de intresten (5 %). De aanbesteding der werken gebeurde op 21-3-1820 dus moest de lening onmiddellijk aangegaan worden.

De afbetalingen dienden te gebeuren door het polderbestuur en werden verhaald op de eigenaars van gronden die in de poldergebieden (Polders) gelegen waren alsmede door diegenen die belang hadden in het onderhouden van de dijken.

Hiervoor diende men een “Caertboek” op te maken naar het voorbeeld van het caertboek van 1682 dat toen opgemaakt werd ten gevolge van de breuk in de “Zeedijk” (Rupeldijk) te Willebroek.

Caertboek van 1682

De overstroomde landerijen en woningen van Willebroek, Ruisbroek, Puurs en Tisselt moesten in 1682 ook delen in de kosten voor de herstellingswerken.

Bij de dijkbreuk van 1820 voorzag het polderbestuur dat de terugbetaling zoals eerder geschreven in 20 jaar diende te geschieden. Voor het onderhoud van de dijken zouden de 4 poldergebieden : a) het Klein Broek, b) het Groot Broek, c) het Gebuys en Bree, d) Pullaar, Schoemans en Eikerland samen de kosten moeten betalen in functie van de grootte zoals opgetekend was in het Caertboek dat tevens ook de namen en de woningen der eigenaars bevatte.

In het “Polderbestuur” werden ook opgenomen de gemeenten : Ruisbroek, Willebroek en Puurs.

In 1820 brak ook de dijk door van het “Spierenbroek” te Bornem terwijl de “Zomerdijk” in Blaasveld groot onheil kon voorkomen.

Wij laten hier vervolgens de volledige en oorspronkelijke beschrijving volgen van hetgeen geregeld werd om de dijkbreuk van 1820 te herstellen en te onderhouden.

Het jaer achthienhonderd twintig.

Den tweeden der maend Juny thien uren voormiddag.

De ondergetekende Administrateur/directie/ gegoeyde gelanden en geïnteresseerde der Polders der gemeynte van Ruysbroeck , Arrondissement Mechelen, Provincie Antwerpen, geconvoqueerd extraordinairelyk in generale convocatie voor den Penningmeester de gegoeide by brief de date

29sten Mey lest en d'andere geïnteresseerde by publicaties en affichien gedaen op Zondag lestleden, ten eynde een volledig plan ter goedkeuring aen te bieden der geldleening van Tachtigduyzend Nederlandse Guldens, die de voornoemde Directie geautoriseerd is op te nemen onder verband der Eygendommen in gemelde Polders gelegen, ter bestryding der kosten van de wederdigting der doorbraeke in onzen Zeedyk by het Hellegatveer op twee meert lest gevallen, benevens voor de verdere geheele herstelling van de zelve Waterkeering, waer inne uytgedrukt moet worden het bedrag der jaerlyksche Renten en de termynen van aflossing, en het in montant van het jaerlykx af te lossen gedeelte van het gemeld op te neemen capitael, als mede de voordragt der jaerlykschen contributie welke zoo over de landen in onze Polders gelegen, als over de landen die by het in stand houden van onzen Dyk onmiddelyk belang hebben zoude moeten worden omgeslaegen, tot verzekering van de jaerlyksche Rent betaeling en aflossing, dit alles ingevalle het Koninklyk besluyt van zes Mey lest, waarvan heden voorlezing en communicatie is gegeven geweest door de penningmeester.

De Vergaeding overwegende dat de gemelde geldleening immediatelyk moet geschieden, aengezien dat'er instantelyk de twee eerste termeynen van betaeling dagelykx staet verschuldigd te worden volgens aenbesteeding van een en twintig Meert lest behoorlyk geapproveerd en geregistreerd.

Overwegende dat de voordragt der jaerelyksche contributie om te slaegen zoo op de landen van onze Polders als op de landen die in het instandhouden van onzen Dyk belang hebben, tot verzekering der jaerlyksche rentbetaeling en aflossing van het op te nemen capitael oft beloop der onkosten in d'herstelling der doorbraeke niet mogelyk is te geschieden dan naer dat van de landen buyten onze Polders belang hebbende, de groote zal bekend zyn door 't opmaeken van een plan figuratief en atlas oft caertboek met uytdrukking der eygenaers op dezelve wyze als gemaekt is geweest over de Doorbraeke van in den jaere 1682 gevallen in den zeedyk van Willebroeck, en in welkers kosten alle de bestroomde Landen van Ruysbroeck, Puers en Thisselt hebben moeten contribueren als onmiddelyk belang hebbende.

Naer eene rype deliberatie de vergaeding heeft geresolveerd, en resolveerd het geene volgt.

I^o De directie onzer Polders zal om te voorzien in de betaeling aen den aennemer de geldleening doen van Tachtig duyzend guldens der Nederlanden ten interesse ten hoogste à vyf per cent s'jaers en daer over te passeren en tekenen alle actens 't zy voor Notaris oft anderzints met affectatie van alle goederen ofte wel de opneming te doen op obligatiens betaalbaar aen den draeger met gelofte van het remboursement dier te doen ten minsten met een twintigste s'jaers by uytlotinge die daer over zal geschieden in de maend Mey van den toekomenden jaere, zullen de geldleening verdeeld worden in tachtig oblogatiens ieder van duyzend guldens.

II° Dat het remboursement van de op te neemene capitaale somme zal geschieden door de gemelde Directie met een twintigste s'jaers ten minsten, benevens den verlopen interest dier uytmaekende te weten:

1° In den jaere 1821. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 80,000 guldens à vyf par cent	<u>4000,00</u>
Totael om te slaegen in 1821 :	fl. <u>8000,00</u>
2° In den jaere 1822. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 76,000 guldens à 5 par cent	<u>3800,00</u>
Totael om te slaegen in 1822 :	<u>7800,00</u>
3° In den jaere 1823. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 72.000 guldens à 5 par cent	<u>3600,00</u>
Totael om te slaegen in 1823 :	<u>7600,00</u>
4° In den Jaere 1824. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 68.000 guldens à 5 par cent	<u>3400,00</u>
Totael om te slaegen in 1824 :	<u>7400,00</u>
5° In den jaere 1825. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 64,000 guldens à 5 par cent	<u>3200,00</u>
Totael om te slaegen in 1825 :	<u>7200,00</u>
6° In den jaere 1826. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 60.000 guldens à 5 par cent	<u>3000,00</u>
Totael om te slaegen in 1826 :	<u>7000,00</u>
7° In den Jaere 1827. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 56.000 guldens à 5 par cent	<u>2800,00</u>
Totael om te slaegen in 1827 :	<u>6800,00</u>
8° In den jaere 1828. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 52,000 guldens à 5 par cent	<u>2600,00</u>
Totael om te slaegen in 1828 :	<u>6600,00</u>
9° In den jaere 1829. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 48.000 guldens à 5 par cent	<u>2400,00</u>
Totael om te slaegen in 1829 :	<u>6400,00</u>
10° In den Jaere 1830. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 44.000 guldens à 5 par cent	<u>2200,00</u>
Totael om te slaegen in 1830:	<u>6200,00</u>
11° In den jaere 1831. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 40,000 guldens à 5 par cent	<u>2000,00</u>
Totael om te slaegen in 1831 :	<u>6000,00</u>
12° In den jaere 1832. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 36.000 guldens à 5 par cent	<u>1800,00</u>
Totael om te slaegen in 1832:	<u>5800,00</u>
13° In den Jaere 1833. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 32.000 guldens à 5 par cent	<u>1600,00</u>
Totael om te slaegen in 1833 :	<u>5600,00</u>
14° In den Jaere 1834. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 28.000 guldens à 5 par cent	<u>1400,00</u>
Totael om te slaegen in 1834 :	<u>5400,00</u>
15° In den jaere 1835. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 24,000 guldens à 5 par cent	<u>1200,00</u>
Totael om te slaegen in 1835 :	<u>5200,00</u>
16° In den jaere 1836. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 20.000 guldens à 5 par cent	<u>1000,00</u>
Totael om te slaegen in 1836 :	<u>5000,00</u>

17° In den Jaere 1837. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 16.000 guldens à 5 par cent	<u>800,00</u>
Totael om te slaegen in 1837:	<u>4800,00</u>
18° In den jaere 1838. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 12,000 guldens à 5 par cent	<u>600,00</u>
Totael om te slaegen in 1838 :	<u>4600,00</u>
19° In den jaere 1839. Remboursement 1/20 in capitael	4000,00
Voor interest van 't capitael 8.000 guldens à 5 par cent	<u>400,00</u>
Totael om te slaegen in 1839:	<u>4400,00</u>
20° In den Jaere 1840. Remboursement 't laetste 20 ^{ste} in capitael	4000,00
Voor interest dier	<u>200,00</u>
Totael om te slaegen in 1840 :	fl <u>4200,00</u>

III° Dat het beloop van den intrest en het twintigste af te lossen gedeelte in capitael uytgedrukt in voorgaenden artikel jaerlyckx extraordinaerlyk zal omgeslaegen worden zoo op de landen in onze Polder gelegen als op de landen de welke in het instand houden van onze Dyk belang hebben en die door gemelde doorbraeke overstroomd of bewatert zyn geweest.

IV° Dan wat aengaet de voorschreven belanghebbende eygenaer der overstroomde landen met deze doorbraeke plaets gehad hebbende daer over verzoekt de Directie en gelanden van deze Polder de noodige authorisatie van hunne zeer agtbaere en zeer edele heeren de gedeputeerde Staeten dezer Provincie, ten eynde die landen voor zooveel dezelve overstroomd zyn volgens plan en caerte daarvan over te leveren, ten eeuwigen daege te doen mede contribuieren als schotbaere landen in het jaerlyckx Dykgeschot zoo als onze Polders altyd betaeld hebben, ider naer proportie van zyne overstroomde landen, ende dat tot onderhoud der Dyken en verdere reparatiens die dienen gedaen te worden tot bevryding der zelve landen van alle inondatie ende dat diensvolgens alle de voorschreve geinondeerde landen belanghebbende in het prompt restaureren der voorschreve doorbraeke en onderhoud der Dyken voortaan met de voorschreve landen gelegen in de vier Polders genaemd primo Kleyn broeck, secondo, Groot broeck, tertio Gebuys en Bree, en quarto, Pullaer, Schoenmans en Eykerland gezaementlyk te contribuieren in alle de onkosten tot onderhoud der Dyken en andere noodzaekelykheden.

V° Daer zal zoo haest mogelyk een plan figuratief atlas oft caertboek opgemaekt worden bevattende de naemen en wooning der eygenaers en de groote van hunne landen zoo van die onzer Polder dan van de geene belanghebbende int bestaen van onzen Dykgraaf, ten welke eynde mits deze benoemd word Mijnheer Adrien De Geur inspecteur der Genie en geadmitteerden landmeter gedomicilieert tot Werkendam Provincie Noord Brabant, thans woonende t' Antwerpen, die zal geassisteerd syn van Mynheer Petrus Joannes De Pauw, penningmeester deze Polders dewelke het plaetselyk bestier der gemeynten Ruysbroeck, Willebroeck, Puers zullen versoeken van hun

behulpsaem te syn met hun ter plaetse te vergezellen, alle betrachtbaere aenwyzing en renseignementen te geven uyt de Caerte Cadastral te laeten extraceren t'geene overstroomd is geweest door gemelde doorbraeke en van het verbael van resultaet met hun te onderteekenen. De gemelde heeren Staeten worden zeer aenzogt van gelieve te ordonneren aen de heeren Bourgemeesters der voornoemde gemeyntens van aen het boven gemeld verzoek te obtempereren ende zullen de tegenwoordige gezonden worden ter approbatie der voornoemde gedeputeerde Staeten hun smeekende de bekragting er van te versoeken zynder Majestejts.

Gedaen – gedelibereerd en besloten binnen Antwerpen in 't hotel Den tinnen pot, Cammenstraete ten daege, maende ende jaere als boven en hebben de Directie en gegoeyde hier present geteekend naer voorlezing van alles gedaen / geteekend De Baron Van de Werve et de Schilde, Louis van de Werve en C. Dellafaille de Terbruggen, voor de heer De Kuyff van Brussel. YY Pinson 99, J. D. Geelhand, Egidius Huygelen, c.f. Peeters, Frans van de Vyver, N A G. Diercxsens Dyckgraef en P. J. De Pauw penningmeester.

Voor gelykvormig afschrift, De penningmeester der Polders der gemeynte van Ruysbroeck
Geteekend P.J. De Pauw
penningmeester

Uit het OGA gemeentearchief van de gemeente Willebroek.

door G. Van Auwenis

Even vóór dat de dijk het begeeft.
Zie de smalle dijktop. Toestand vóór de uitvoering van het 'Sigmoidplein'
(Archief Guva)

**De gemeente Willebroek
en de
“Seigneurie Deudon d’ Heysbroeck” te Sint Katelijne Waver**

Het domein Heysbroeck te St Katelijne Waver was van in de 18de eeuw tot in 1925 in de handen van de oude familie Deudon d’Heysbroeck en gaat terug tot André Charles Ghislain Deudon d’Heysbroeck, geboren te Mechelen in 1742, schepen van de stad en advocaat bij de Grote Raad.

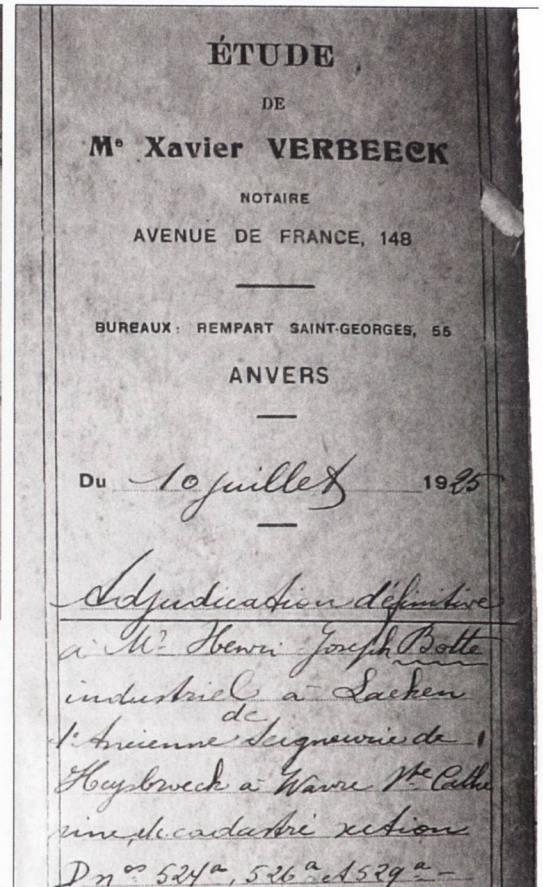
Vooraanzicht en toegang van het kasteel Deudon D’Heysbroeck in al zijn glorie rond de eeuwwisseling

De nazaten van de laatste bewoners, Marie Nathalie Alexandrine Deudon d'Heysbroeck, geboren 1852, te Sint Katelijne Waver overleden op 19 februari 1907 en Ernest Louis Ysebrant de Lendonck, dienen bij gerechtelijk vonnis van de rechtbank van 1ste aanleg het domein publiek te verkopen op 26 juni 1925.

Blijkbaar liep er wat scheef met de nalatenschap en de verstandhouding onder de erven.

In de archieven van de gemeente Willebroek vonden we nog een aankondigingaffiche (wel wat aangetast door de tand des tijds) van de notaris belast met de publieke verkoop en de aankoopakte van de toenmalige koper !.

Verkoopsaankondiging van het domein

Het domein met aanhorigheden komt definitief op 10 juli 1925 in het bezit van Henri Joseph Botte, industrieel te Laken.

Deze laatste koopt van de aanpalende eigenares nog een paar percelen en komt per notariële akte tot een overeenkomst wat betreft eigendom afbakening en toegang via een dreef.

Opzoeken in de archieven maakten ons niet wijzer wat destijds de uiteindelijke bestemming door de hr Botte van het kasteel is geweest.

En wat heeft nu de gemeente Willebroek met dit alles te maken ? Dit vraagt wel een korte toelichting.

Na de eerste wereldoorlog en het daarop volgende moeizame economische herstel had de arbeidende bevolking het hard te verduren door het chronische voedseltekort tijdens de duur van de oorlog en zeker door het tekort aan gezond voedsel, was er een vrij ongezonde generatie overgebleven in ons land.

Dit resulteerde in een generatie voornamelijk zwakke arbeiderskinderen die dan ook nog meestal erbarmelijk en ongezond gehuisvest waren.

Door de gemeentebestuurders van Willebroek, die in 1921 gekozen waren, was dan ook een gezonde woningbouwpolitiek aan eerste orde. Na de initiatieven van Louis De Naeyer met zijn woningen voor zijn arbeiders was er immers niets meer ondernomen in de gemeente.

Dit weerhield echter niet dat bij het verplichte medisch schoolonderzoek telkenmale verschijnselen van algemene zwakte en ondervoeding door de geneesheer- toezichter werd vastgesteld bij een deel van de schoolgaande jeugd.

Gemeentel. School					
20 10 /	Volksk. 7	zeer zwak. kind.	6-7-23	12	
	Saxten 7	id id id	15-3-27	12	
	Schoolk. 7	zwak ondervoeding	18-3-23	12	
	Doort 6	ondervoeding	28-9-24	11	
	Stoofst. 2	interst zwak kind, van	17-11-29	6	
	Volksk. 2	stichting als anders	15-2-28	4	
	Steyndonck 33	zwak en bleekarmvoede.	25-9-28	7	
	Hollersk. 33	interst tanger veel te bleek			
		sticht, veel minder parzi kinder			
		id anders van.			
		id id.			(boefje ontbricht)
Hollerschool					
	Hollersk. 155	Preuder, gestch. (zeer zwak)	11-10-23	12	
	Stubbondst. 7	zwak	17-1-29	6	
	H. A. Veldenk. 125	zwak. eeuwachtig	22-10-29	10	
	1. Verbondereu	sticht ges: zeer eeuwachtig	19-2-25	10	
	6. Huymanus. 106	zeer hunger: te versterken.	22-7-29	6	
	2. Geldonck. 55	zwak (mager.)	? 14-3-28	7	
	4. V. A. Veldenk. 122	zwak	20-8-29	6	
	5. Wandersk. 49	zeer zwak.	17-4-28	7	
	6. Oeromringh	zwak	26-7-28	6	
	7. Oude Oudeboom	zeer zwak (hunger)	4-7-29	6	
	8. Huymanus	zwak	15-1-24	6	
	9. Hooge Heide 1124	zwak	10-4-29	7	
	10. P. P. P. P. P.	zeer zwak	11-4-29	6	
	11. P. P. P. P. P.	zwak	31-5-22	6	
	12. P. P. P. P. P.	zwak (zeer hunger)	28-7-22	6	
	13. P. P. P. P. P.	zeer zwak	17-6-22	6	
	14. P. P. P. P. P.	" "	30-11-22	6	

(1) In dit getal, dat dienen moet om de verhouding der bevolkingscijfers vast te stellen van de verschillende scholen, mogen de leerlingen van vreemde gemeenten niet medegemeld worden; zij kunnen voorloopig niet genieten van de instelling.

(2) De leerlingen zijn alphabetisch te rangschikken per studiejaar en per klasse, met vermelding van de(n) klasonderwijzer(es).

Copie van een document over de gezondheidstoestand van de onderzochte kinderen (namen onherkenbaar gemaakt)

Het college van de gemeente, sociaal zeer gedreven, maakte zich hierover ernstige zorgen en zich spiegelend aan het voorbeeld van andere gemeenten die op eigen initiatief openluchtscholen/klassen en kolonies hadden ingericht vroegen zich af of dit ook voor Willebroek te realiseren zou zijn.

Principieel was de gemeenteraad akkoord en werd er rondgekeken naar een geschikte locatie "op den buiten", weg van de fabrieken en de, ook toen, vervuilende industrie.

Met de collega's van de gemeente Boom waren over deze problemen al verschillende informele contacten geweest; ook deze gemeente kampte met het zelfde fenomeen en zocht ook naar een degelijke directe oplossing..

De idee voor een schoolkolonie begon vaste vorm aan te nemen. Het zou echter nog tot 1930 duren vooraleer Willebroek zich een domein kon aanschaffen dat zich zou lenen tot het gestelde doel.

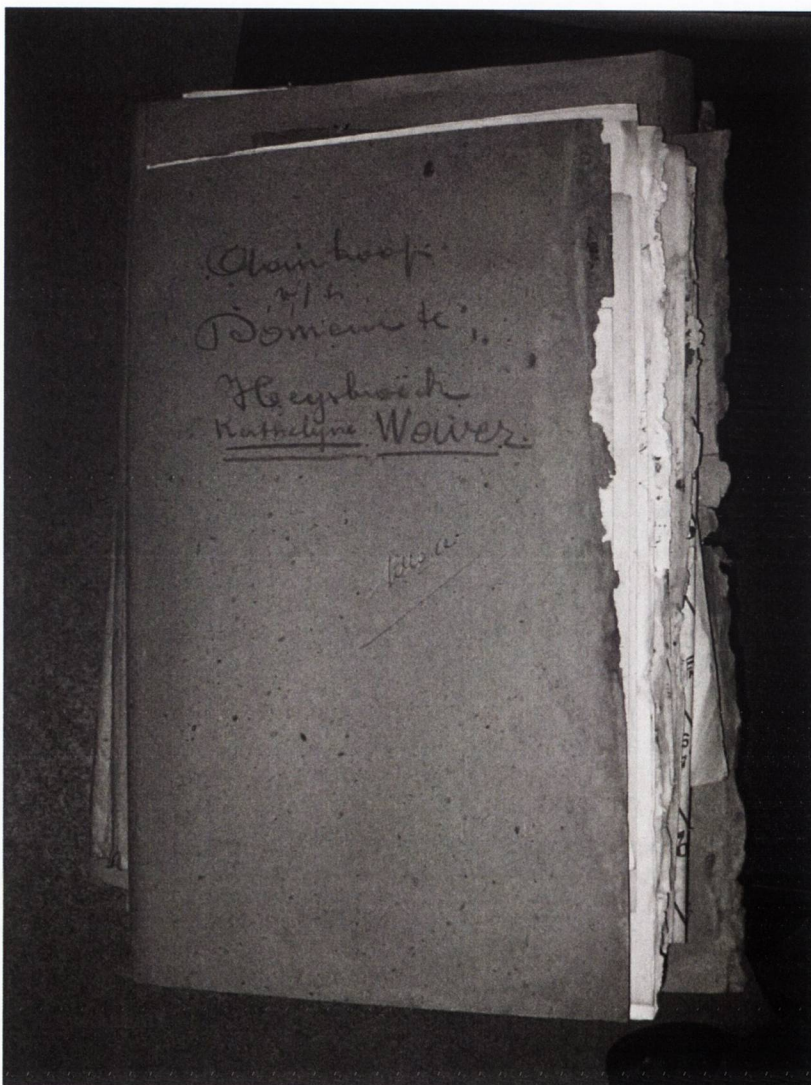

Foto van het dossier betreffende de aankoop van het domein door de gemeente.

In een volgende bijdrage zullen we het ontstaan en de werking van de schoolkolonie van de tussengemeentelijke vereniging Kinderwelvaren uit de doeken doen

E. Van Winghe
(documenten en foto's G.A. Willebroek)

Duidelijkheid is soms ver te zoeken !

Het “Sas” van Willebroek bevond zich volgens de onderstaande foto ter hoogte van de huidige Nieuwstraat (Gulden Vlies) en de fabrieken “De Naeyer”. In sommige documenten wordt dit sas het “Sas van Klein-Willebroek” genoemd en dit wellicht ten onrechte omdat het sas van Klein Willebroek zich onmiddellijk aan de Rupel bevond terwijl het er zich nu nog altijd bevindt.

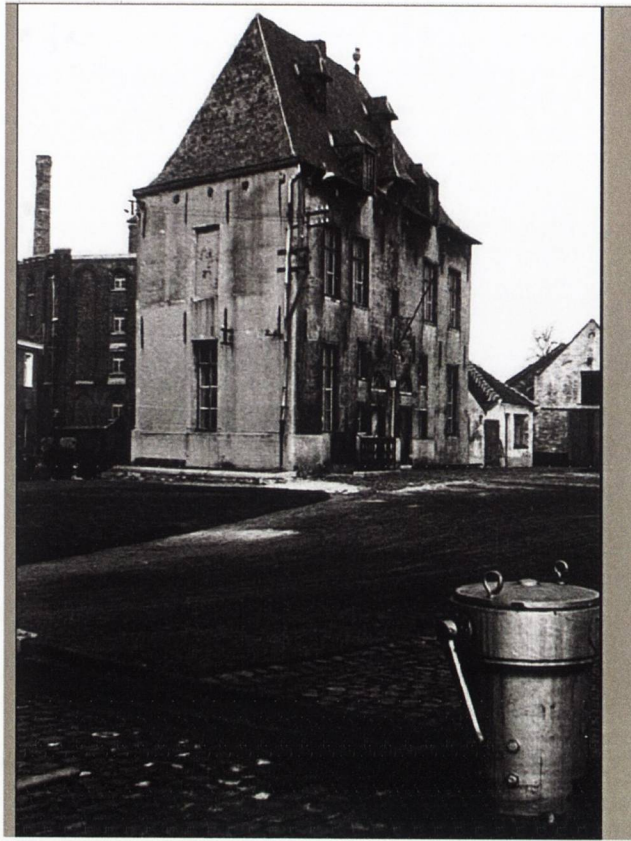
Op deze foto herkent men duidelijk : aan de linkerzijde “Het Gulden Vlies” nu Café Canal en aan de rechterzijde “de fabrieken L. De Naeyer”.

Bij ons weten kwam Klein-Willebroek nooit tot aan de huidige Nieuwstraat alhoewel in sommige teksten uit bepaalde archieven wel het tegengestelde als dusdanig wordt voorgesteld.

Klein-Willebroek met ophaalbrug waarachter zich “het Sas van Klein-Willebroek” bevindt dat onmiddellijk toegang geeft tot de Rupel via zware sluisdeuren.

Beelden uit de oude doos

Sashuis en Sasplein te Klein-Willebroek , voor de restauratiewerken (G.A. WB)

Sashuis en Sasplein tussen de wereldoorlogen (verz. AMSAB Gent)

Mysterie van de Brug der Zuchten... opgelost!

In de vorige editie van ons tijdschrift lieten we een nieuw licht schijnen op de ontstaansgeschiedenis van onze bekende 'IJzeren Dame'. We uitten daarbij ons vermoeden dat de ontwerper van de brug van Willebroek de Nederlandse ingenieur Pieter Joosting was. Na het ter perse gaan van bewust artikel bereikte ons echter nieuwe informatie die de werkelijke toedracht al wat duidelijker maakte. Hieronder dus de verdere 'oplossing' van het 'mysterie' van onze brug...

Onze eigen 'Brug der Zuchten' tijdens de bouw, vermoedelijk in 1951. Diverse gebouwen rond de brug, waaronder het huidige 'Casino', zijn dan nog niet

.....
de bouwfirma Werkspoor of werd het door de Nederlandse Spoorwegen op een of andere manier 'afgestaan' om de heropbouw van de bruggen op ons kanaal na WO II te bespoedigen. De ware toedracht daarover zal nog wel verborgen liggen in één of ander archief... Wordt dus – mogelijk – verder vervolgd.

De gelijkens tussen de door Joosting ontworpen Koningshavenbrug, de Barendrechtsebrug en de brug van Willebroek is zoals we in ons vorige artikel beschreven zeer frappant. De verleiding was dan ook groot om het ontwerp van onze eigen *Brug der Zuchten* toe te schrijven aan ingenieur Joosting, meteen de uitvinder van het gebruikte kabelsysteem. Nieuwe informatie die ons werd bezorgd door de Nederlandse Bruggenstichting wees echter uit dat de Barendrechtse brug – waarop onze brug zoals gezegd duidelijk gebaseerd is – toch door een andere ingenieur werd ontworpen.

Het was met name ingenieur W. De Klerk van het Rijkstoezicht op de Spoorwegen die de brug ontwierp. Een verslag van een voordracht door deze ingenieur voor het Nederlandse Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 10 mei 1932 wijst dit uit. De Klerk, over wie verder vreemd genoeg weinig bekend is, licht in de voordracht in detail uit hoe de Barendrechtse hefbrug tot stand kwam en geeft daarbij aan dat hij zich bij het ontwerpen van de brug, vooral op technisch vlak, liet inspireren op de Rotterdamse Koningshavenbrug... waarmee onze eerdere vermoedens dus toch nog enigszins werden bevestigd.

Daarmee is dus een belangrijke vraag over onze brug opgelost: het basisontwerp ervoor werd getekend door de Nederlandse ingenieur De Klerk, die zich hierbij liet inspireren door een eerdere brug van ingenieur Joosting, die dan weer het gebruikte het kabelsysteem uitvond en er een patent op had. Het vervolg van het verhaal laat zich raden: allicht werd het ontwerp van de Barendrechtse brug opgepikt door een werknemer van

Kevin Polfliet

De Barendrechtse brug tijdens de bouw, vermoedelijk in 1932.

Inhoudstafel : oktober – november - december 2010

Voorwoord	blz.	1
Willebroekse schoolmeester-kosters in het Ancien Régime (P. De Borger).....		2
Wat een boerderij en en brouwerij samen te bieden hebben (G. Van Auwenis)		8
Een missionaris in de Grote Oorlog 1914-1918 (Guy Cortebeeck).....		10
Uit het notariaat		14
Ramp op schip “Louise” (Eric Van Winghe).....		16
Familievorsers en stamboeksamenstellers – Opgelet! (G. Van Auwenis).....		18
Wederdigting der doorbraek aan het Hellegat (G. Van Auwenis).....		22
De gemeente Willebroek en de “Seigneurie Deudon d’Heysbroeck (E. Van Winghe)		27
Duidelijkheid is soms ver te zoeken (G. Van Auwenis).....		31
Beelden uit de oude doos (E. Van Winghe).....		32
Het mysterie van de “Brug der zuchten” ... opgelost (Kevin Polfliet).....		33

Werkten mee aan dit nummer :

Leon Bernaerts – Guy Cortebeeck - Paul De Borger – Kevin Polfliet - Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Geplande activiteiten:

Vrijdag 8 oktober 2010, 3de Vaertlinckquiz in de gemeentelijke feestzaal.

Zaterdag 2 oktober 2010, herdenking van de oprichting van de fabrieken L. De Naeyer (150 jaar geleden) – Tentoonstelling verzorgd door onze heemkundige kring Vaertlinck.

Zaterdag, 11 december 2010 gaat onze jaarlijkse “genealogische en heemkundige” dag door te Kalfort-Puurs (Dorp) in de zaal verbonden aan het café ‘t Fikske . Deuren open van 10.00 tot 17.00 u. Talrijke registers zullen ter plaatse kunnen geraadpleegd worden. Meerdere standen met genealogische programm’s zullen gedemonstreerd worden. Talrijke boeken over stamboomkunde, heemkunde, enz.. worden er te koop aangeboden.

Aandacht! Bezoek regelmatig onze website om op de hoogte te blijven van onze laatste nieuwsjes en geplande activiteiten : www.vaertlinck.be

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris & Patrick

Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)
Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten

Anno 1905

- VERZORGDE SNACKS
- BRUSSELSE WAFELS
- PANNEKOEKEN
- DIVERSE BROODJES
- MILCKSHAKES
- IJSCOUPES
- VERSE FRUITSAPPEN

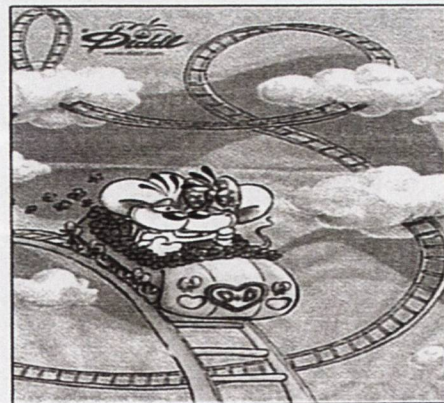
Bank

DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90

BOEKSKE

Voor al uw tijdschriften en kranten!
Aan huis besteld!

Eksklusief verdeler van :
DIDDL, TOPMODEL,
DARK DUDES, ROSALIE UND TRUFFEL

Voor al uw inkt en tonercardridges tot 50 % goedkoper
Overwiningsstraat 76 - Willebroek
Tel: 03.886.73.84

上海酒家

CHINEES RESTAURANT

SHANGHAI

Stationsplein 2

2830 WILLEBROEK

Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Maandagmiddag

Dinsdag

Zaterdagmiddag

GESLOTEN

Jan maes

watches & jewellery

L.De Naeyerplein 31

2830 Willebroek

03/886 86 26

Bruul 85

2800 Mechelen

Meubelen

Jozef VAN DEN BERGH nv

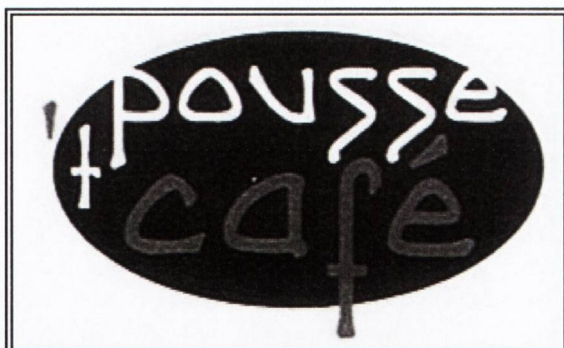
Keukens MICKO

Toonzalen : Brielen 5

2830 Willebroek-Tisselt

Tel. 03/886 66 03

Donderdag gesloten

't Poussecafé

Torenstraat 6 - 2830 Willebroek

☎ 03 / 866 05 36

Open vanaf 11.00 uur
Keuken doorlopend vanaf 11.00 uur
Maandag gesloten

WOONDECORATIE

PEPERMANS

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek

Tel. 03 / 886 68 23
Fax 03 / 866 15 00

www.decoratiepepermans.be

- Vast tapijt
- Tapijten
- Vouwdeuren
- Textiel

- Vloerbekleding
- Gordijnen
- Zonwering
- Onderhoud

- Laminaat
- Overgordijnen
- Behangpapier
- Verven-Mengmachine

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

**K Groep
Kerremans**

**K Zakenkantoor
Kerremans & C°**

VERZEKERINGEN
BANK

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB

**K Vastgoed
Kerremans**

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

BIV KERREMANS STEVE: 503785

P
H
I
L
L
I
P
P
E

BANKET

R

O

O

D

Kerkstraat 26

Willebroek

Tel. 03/886 65 09

Boozt.be

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Dendermondsesteenweg 111 / bus 29
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
Fax : 03/866.48.45

Openingsuren :
maandag : Gesloten
dinsdag : 10 u. – 18u.
woensdag : 10 u. – 18 u.
donderdag : 10 u. – 18 u.
vrijdag : 10 u. – 18 u.
zaterdag : 10 u. – 18 u.

Gesloten op zondag en feestdagen.

**carrosserie
Van den Eede**

herstellingen alle merken

Brandstraat 31
2830 Willebroek

btw 634 353 769

tel. 03/886 78 49
fax 03/886 04 58

Rijwielen – Naaimachines

Firma CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 WILLEBROEK

Tel. : 03/886 62 70 – 03/886 38 51

Restaurant "BEUKENHOF"

*Antwerpsestraat 300
2850 BOOM*

Tel.: 03/888.65.68

Fax.: 03/844.74.39

**ZAKENKANTOOR
NV VAN TRICHT**

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

E-mail : yvette.vandemaele.15515@axa-bank.be

Alle wekdagen geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

**VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN**

Het kantoor met de betere service !

KEUKENCENTER

MASURE

Totaalinrichting van vloer tot plafond

- keukens in alle stijlen
- van luxe modellen tot de budget-keukens
- ook badmeubelen en schuifdeuren
- wij tekenen uw eigen droomkeuken

**Kleine Amer 15
2870 Puurs-Kalfort**

Tel. 03 889 22 48 * fax 03 899 15 26

Open: ma-vr van 10-18.30 uur
zaterdag 10-18 uur
zondag gesloten

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA
ALLE AUTO-ONDERDELEN

- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: *remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...*
- Allesdraggers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: *uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...*

Uit sympathie

Hemiksem

Heuvelstraat 146
2620 Hemiksem
03/877.30.33
hemiksem@apc.skytel.be

Kontich

Mechelsesteenweg 2978
2550 Kontich
03/458.76.93
kontich@apc.skytel.be

Willebroek

Dendermondsesteenweg 212
2830 Willebroek
03/886.33.00
willebroek@apc.skytel.be